

Avlsarbeidet på Island har gitt: Kompakte, kjøttsatte dyr

Forfatter

Stig-Runar Størdal, NSG

Sammendrag

Island har en spælsau som er markert forskjellig fra norsk spælsau. Grappa for ny avlsplan for spælsau dro derfor på studietur for å finne ut hvorfor det er slik, og for å vurdere om islandsk spælsau og islandsk avlsarbeid har noe å tilføre oss.

Publisert

2008

Referanse

Sau og Geit nr. 1/2008

Utskriftsdato

19.04.2025 www.fag.nsg.no

Avlsarbeidet på Island har gitt:

Kompakte, kjøttsatte dyr

Island har en spælsau som er markert forskjellig fra norsk spælsau. Grupper for ny avlsplan for spælsau dro derfor på studietur for å finne ut hvorfor det er slik, og for å vurdere om islandsk spælsau og islandsk avlsarbeid har noe å tilføre oss.

For å tilpasse seg arbeidstoppene i Norge og på Island ble det en kjapt organisert tur. Vi dro torsdag 11. november og returnerte påfølgende søndag.

Saueholdet på Island

Sauen på Island kom med norske innvandrere på 800-tallet. Norsk spæl og islandsspæl har derfor samme opphav. Islandsspæl er både hornete, kollete, hvit og farget. Hornete dyr er mer vanlig enn kollete. Og hvite dyr er også langt mer vanlig enn fargede.

Væren Falur, 4 år. Sto på seminastasjonen på Selfoss. (Foto: Bssl, islandsk seminastasjon).

Semin

På Island er det to seminastasjoner for sau; en på Vest-Island, og den vi besøkte i Selfoss, Sør-Island. Der ble vi tatt imot av stasjonsveterinær Thorsteinn Olafsson. På seminastasjonen møtte vi også Jon Vidar Jonmundson, leder av islandsk saueavl.

I Selfoss fikk vi se på seminastasjonens værere. Vi lot oss imponere av brede, kompakte og skikkelig godt kjøttsatte dyr.

Avlsarbeidet

Etter omvisningen på seminastasjonen dro vi til landbruksrådgivingskontoret i Selfoss. Der fikk vi en orientering om avlsarbeidet på sau.

Hestur

Lørdag morgen dro vi til forsøksgården Hestur, som er drevet av landbruks-høgskolen på Island og har omtrent 670 lamsøyer. Der ble vi møtt av Jon Vidar Jonmundsson og Emma

Eytorsdottir, som underviser i saueavl på Landbruks-høgskolen. I tillegg møtte vi Eyjolfur Kristinn Órnolfsson, ansatt på landbruks-høgskolen med ansvar for mye av forsøks- og produksjonsdata på Hestur. Eyjolfur fortalte om drifta på Hestur og Emma holdt et innlegg om sau og saueavl på Island.

På Hestur kunne de vise til følgende resultater fra saueholdet sitt:

- Lammetall voksne søyer: 1,92 fødte lam.
- Lammetall gimrer: 1,13 fødte lam.
- Slaktevekt var mellom 16 og 17 kg i gjennomsnitt.
- Klassifisering var R+ i gjennomsnitt på kjøttfylde, mens gjennomsnittet for fett var 2+.
- Det er verdt å merke seg at de fleste lamma ble slaktet ved ung alder; 110-130 dager gamle.

Søylene på Hestur var hovedsakelig hvite og hornete, men det var også enkelte farga og kollete dyr.

Besøk i en bruksbesetning

Etter besøket på Hestur dro vi til Magnus Ingi Hannesson, en ung og driftig melkeku- og sauebonde. Han hadde 400 søyer, hovedsakelig hvite og kollete. Slaktevekt og klassifiseringsresultatet på dette bruket var på normalt nivå for sauebruk på Island. Hos Magnus fikk vi også studere en del dyr

Fortsetter neste side.

Ørvar, en av Islands seminværer i 2007.

med ulla på. Våre medbrakte, erfarne kåringsdommere mente at her var det dyr med ordentlig god spællull.

Oppsummering

- Isleendingene har over en lang periode avlet nesten kun med bedre kjøttfylde som avlsmål. Dette har de lyktes svært godt med.
- De har begynt å legge stor vekt på fett i avlsarbeidet. I tillegg er morsevne og lammetall faktorer som nå er tatt med i avlsarbeidet.
- De dyrene vi fikk se var kompakte, kjøttsatte og forholdsvis lave dyr. Sauene var forholdsvis ensartet av fasong. De dyrene vi så med ull hadde ullfeller av varierende kvalitet. Enkelte hadde ordentlig god ull.

Vi hadde en veldig utbytterik tur. Arbeidet med ny avlsplan for den norske spælsauen har fått en svært god start. Og vi lærte mye som vi skal ta med oss i det videre arbeidet. En stor takk til Jon Vidar Thorsteinn, og spesielt Emma som, på tross av kort varsel, tok seg tid til å organisere besøkene og informere om avlsarbeidet. Island er et fascinerende land, og vi kommer gjerne tilbake!

Stig-Runar Størdal
srs@nsg.no

Kjell Tore Nagelhus, Bjørn Høyland, Eyolfur Kristinn Órnólfsson, Jon Vidar Jonmundsson, Stig-Runar Størdal, Kari Tellefsen og Thor Blichfeldt. (Foto: Emma Eytorsdóttir).

Fakta om Islands sauehold:

Antall vinterføra dyr:	456.000
Gj.snittlig besetningsstørrelse:	200 v.f.s.
Lammetall voksen søye:	1,80 levendefødte og 1,65 om høsten
Alder ved slakt:	130 dager
Slaktevekt:	16 kg
Kjøttklasse:	R/R+
Fettklasse:	2+/3-

Fakta om avlsarbeidet:

- 92% av søyene er med i den islandske sauekontrollen. Det gis statstilskudd for å delta.
- Værlam som skal avkomsgranskes, velges ut etter ultralydmålinger av kjøtt- og fetttykkelse.
- Det avkomsgranskes i enkeltbesetninger, ikke i væreringer som i Norge. En vanlig fordeling er 1 vær på ca. 30 søyer.
- Det utarbeides BLUP-indeks (delindeks) på kjøtt, fett, lammetall og morsevne, men ikke på tilvekst (slaktevekt).
- Indeks for kjøtt og fett baserer seg på klassifisering fra slakteriene.
- Delindeksene for kjøtt og fett settes også sammen til en hovedindeks med 40% vekt på kjøtt og 60% vekt på fett
- Indeksregninger for lammetall og morsevne har isleendingene nylig begynt med.

Fakta om semin:

- Det er 50 værer som går i semin, fordelt på to stasjoner.
- 30.000 søyer insemineres. Det er 8,5-9,0% av populasjonen.
- En besetning inseminerer bare de 3-4 første dagene av parings-sesongen
- Tilslaget er 70-72% på fersksæd og 60-70% på frossensæd.
- Lammetallet etter semin er på 1,8 fødte lam pr. søye